Maailmankudos 1: saaren tyttö

Aino Lahteva

Maailmankudos 1:

saaren tyttö

Uneksijoille ja tuntemattomille.

Maailmankudos 1:
saaren tyttö

Aino Lahteva

© 2020 Aino Lahteva
Kannen suunnittelu ja toteutus: Aino Lahteva
Sisuksen taitto: Aino Lahteva
Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi
Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa
ISBN: 978-952-80-2422-4

I

Maa oli täynnä lehtiä. Ne peittivät koko kallion, jolla seisoin. Ilma oli pureva, vaikka oli vasta alkusyksy. Lunta voisi tulla aikaisemmin kuin tavallisesti. Katselin tähtiä ja kuuntelin ihmisten ääniä, joita tuuli toi saaren kahdesta kylästä. Vanhempieni hätäiset sanat raikuivat mielessäni. Olimme riidelleet tuhannetta kertaa. Sisareni pakeni aina paikalta. Isä istui hiljaa ja tuijotti lattiaa, äiti ja minä huusimme. Olisin muuttanut kotoa jo vuosia sitten, mutta saarella ei ollut paikkaa minne mennä. Sukupolvet asuivat tiukasti yhdessä.

Tänä iltana olin syyllinen. Ei epäilystäkään. Yleensäkin olin. Kevät hirvitti minua. Silloin naisin miehen, jota ei huolettanut se, että tekisin sen säästääkseni siskoni siltä vaivalta. Jos Kaarne olisi ollut rikas ja vaikutusvaltainen tai unelmoija, jolle tämä saari oli yhtä vastenmielinen kuin minulle, olisin ehkä miettinyt häntä suopeammin. Tai olihan hän saaren mittakaavassa, mutta se ei ollut paljoa, sillä tämä kivikko oli täynnä mitättömiä ihmisiä. Ja valta oli pelkästään nimeen ja nyrkkiin perustuvaa. Olisi helpompaa, jos Kaarnelle tapahtuisi jotain.

Heittelin pikkukiviä kalliolta mereen. Olin yrittänyt lähteä neljästi mantereelle, mutta jokin oli aina mennyt vikaan ja

löysin itseni tuijottamasta samoja kasvoja ja seiniä. Kuin jokin pitäisi helmastani kiinni. Ei vielä, ei nyt.

Olin lapsesta asti pitänyt saarta väliaikaisena kotina, mutta nyt tuntui siltä, että se oli saamassa minusta voiton. Minun oli aina pitänyt lähteä pois. Ensin olin yrittänyt piiloutua isoon kauppalaivaan, mutta jäin kiinni lastin tarkastuksessa. Toisella kertaa olin koettanut lahjoa vahdin, mutta tämä oli joutunut antamaan vuoronsa toiselle. Kolmannella kerralla olin soutanut yksin niin pitkälle kuin jaksoin, mutta merivirrat olivat tuoneet minut yön aikana takaisin. Neljättä en halunnut muistella.

Puhalsin lämmintä ilmaa hyisille sormilleni ja hieroin niitä hetken. Kun olin saanut selville Kaarneen syrjähypyistä ensimmäisen kerran pakotetun seurustelumme aikana, hän oli koettanut vakuuttaa minulle, etteivät ne pitäneet paikkaansa. Se oli loukannut ylpeyttäni, joten pakkohan siitä oli ollut tehdä numero. Suhteita toki sallittiin, mutta ei niillä saaren vanhempienkaan mielestä tullut retostella. Jonkinlainen nöyrä kulissi tuli säilyttää. Olin jatkanut kihlausta, koska en uskonut, että olisin täällä sidontapäivän tullessa. Se olisi nöyryyttänyt hänet. Mutta se oli typerä haave, sillä sisareni vaikutti täysin kyvyttömältä löytämään itselleen miestä, jotta olisin voinut paeta hyvillä mielin.

Kestäisin naida miehen, joka oli käynyt kaikki saaren naiset läpi ja yrittäisi varmasti toistakin kierrosta. Sisarestani en ollut varma. Ehkä voisin karata joskus myöhemmin, jos en tulisi raskaaksi. Kun Kaarne olisi vihitty minuun, hän ei voisi vaatia sisartani, vaikka olisin poissa. Tietenkin jompikumpi meistä saattaisi siihen mennessä tappaa toisen. Olin kuvitellut sen niin monta kertaa. Hänen verensä. Sitä oli kaikkialla.

– Istrae! Pois sieltä, Kaarne käski. Hänen äänensä oli kireä. Olin riidellyt hänenkin kanssaan aikaisemmin tänään. Kun-

pa he olisivat jättäneet minut rauhaan edes aamuun asti. Kun olin vihainen, en kaivannut muuta kuin yksinäisyyttä, sillä viha oli tunne, jota en osannut käsitellä. Se oli aina liian voimakas, kuin se polttaisi minut. Kaiken.

Käännyin Kaarnea kohti. Hän rakasti tätä saarta, hän ei koskaan lähtisi siltä. Ilman tätä kylää taputtamassa häntä selkään hän kuolisi. Ei elämä saarella ollut huonoa, mutta se ei ollut minulle. En välittänyt käsitöistä, kalastamisesta, näistä ihmisistä ja heidän pienistä toiveistaan. Eivätkä he välittäneet minusta. Emme ymmärtäneet toisiamme. Olin viettänyt päiviä tuijottaen merta ja kaukana ohi kulkevia laivoja, joista vain kerran tai kaksi vuodessa muutama laski ankkurinsa satamaamme.

Toisen kylän yhtä naista lukuun ottamatta en tiennyt yhtään saarelaista, joka olisi koskaan asunut edes vuotta muualla. En halunnut vanheta paikassa, jossa olin ainut, joka luki ja halusi tietoa maailmasta. Ainut, joka osasi lukea takeltelematta ja keskustella ideoista. Enkä halunnut kuolla ennen kuin olisin omin silmin nähnyt jotakin muuta kuin nämä samat maisemat vuodesta toiseen. Halusin nähdä Aderasin pääkaupungin, Kerthin. Yltäkylläisyyden ja valon kaupungin.

Kerth. Nimi veti minua puoleensa. Täällä ei ollut kuin kituliaita pusikkoja ja yksittäisiä isoja puita. Kaikki muu oli raivattu viljelysmaaksi ja kaadettu aikanaan taloja varten. Suvut olivat pakkaantuneet pikkutaloihin, koska uusia ei voitu tehdä. Se teki arjesta haastavaa. Olla aina nenäkkäin rakkaiden, mutta niin erilaisten ihmisten kanssa. Tunsin usein olevani syrjässä, kuin aave, jonka he aistivat, mutta eivät kunnolla näe tai ymmärrä. Äitini oli aina muiden puolella. Ymmärsin toki sen, että tein perheemme elämän saarella välillä vaikeaksi, mutta miksi minun pitäisi olla ainut, jonka käytöstä tuli korjata?

– Istrae! Pois reunalta, toi ei ny auta, Kaarne toisti käskyn veljensä säestyksellä.

– Mikä? Ajatteleminenko?

– Hyppääminen.

– En ole hyppäämässä, mutta voin kyllä työntää sinut alas, jos haluat.

– Älä ny.

– Jättäkää minut rauhaan.

– En halunnu loukata. Kaikki, mitä oon tehnyt, on ollu meille…

– Miten ihmeessä jonkun pikku luntun kanssa makaaminen auttaa meitä?

– Juoksen juoksut ennen valaa. Olen seremonian jälkeen sit kotona, Kaarne vannoi.

– Ja kala selviää puussa. Ei minua kiinnosta kenen kanssa makaat. Voit panna vaikka naapurin kilit yksitellen, mutta en halua, että yrität sen jälkeen koskea minuun.

– Kuuntelisit ny.

– Tarkoitat varmaan, että minun pitäisi olla hiljaa, kun puhut.

– Ehkä.

– Mene pois. Haiset tänne asti häneltä, totesin ja käännyin kohti nuorempaa veljeä. – Lokke, raahaa hänet nukkumaan. Tiedät, ettei tämä pääty hyvin, muistutin heitä, kun päässäni välähti kuva kaikista saarelaisista kuolleena.

– Niin no…, Kaarnen veli hymähti ja vilkuili veljeensä. – Is on kyllä oikeassa. Puhukaa aamulla. Selvänä.

– Sen pitää totella.

– En aio tehdä sitä edes vaimonasi, totesin ja pudotin taas pienen kiven alas.

– Se susta tulee.

– En aio kutsua tuollaista mitättömyyttä miehekseni, ilmoitin, sillä tiesin, miten saada hänet raivostumaan.

– Mitä?

– Sinä et ole mitään.

– Paitsi päämiehen poika!

– Tämän kylän… Tiedätkö sinä, mikä tämä kylä on? Tämä kylä on syylä maailman takalistossa. Täällä ei ole mitään tai ketään, josta kukaan olisi kiinnostunut. Kerth ei ole muistanut meidän olemassa oloamme vuosiin, ja sekin kirje, jota te palvotte suurena huomionosoituksena, on ilmoitus veronkorotuksesta. Mutta milloin täältä on haettu veroja? Ei vuosiin. Kukaan ei muista rakasta pikku saartasi ja sen tuhansia sillejä…

– Suu kiinni! Kaarne huudahti ja tarttui käteeni.

– Älkää tapelko…, Lokke koetti tyynnyttää tilannetta. Irvistin kivusta ja koetin vääntää kättäni vapaaksi.

Kaarne tuijotti minua. Saaren haukkuminen oli helpoin tapa käydä hänen hermoilleen. Mies puristi ranteestani ja tönäisi minua kohti jyrkännettä. Horjahdin sen yli. Kaarne putosi polvilleen ja piti minusta kiinni. Koetin saada toisella kädelläni otteen kalliosta. Lokke juoksi lähemmäs.

– Paikka pikkuveli, katotaan, totteleeko tuleva vaimo. Jännittääkö? Kaarne kysyi.

– Vedä minut ylös! huusin, sillä en ollut odottanut hänen menevän näin pitkälle. Korkeintaan lyövän. Kaarne piti kuitenkin lujaa kiinni. Mies ei päästäisi irti. Ei hän ollut niin tyhmä.

– Kaarne…, vedetääs Is ylös, Lokke kehotti.

– Auttakaa! Hän tappaa minut!

– Mitä? Suu kiinni! Kaarne ärähti. – Älä valehtele.

– Apua!

– Veli, nostas ny ennen kuin…, Lokke sähähti ja kavahti, kun ihmisiä kurkki talojen takaa. Hän otti askeleen meitä kohti auttaakseen minut ylös.

– Sanoin et pysy siellä! Kaarne karjahti ja kääntyi huitaisemaan veljeään. Sillä hetkellä vajosin ilman halki kohti öistä merta Kaarnen jäykistyneet kasvot yläpuolellani. Aika tuntui venyvän, äänet puuroutuivat. Näin kylmässä kuun valossa, kuinka siluetit lähtivät juoksemaan kohti rantaan vievää kalliopolkua ja huusivat perääni. Tiesin putoavani suoraan syvään veteen ja karikkoihin. En osannut pelätä, minut valtasi levollinen tunne. Outo vapaus. Iskeydyin aaltoihin ja keuhkoni täyttyivät suolaisesta vedestä.

II

En kyennyt avaamaan vasenta silmääni. Oikeankin vaivoin. Suonet ohimoillani sykkivät päänsäryn alkusoittoa, ja kun kosketin varovasti kasvojani, sormenpääni värjäytyivät verestä. Suussani maistui veri. En pystynyt liikkumaan. Tunsin keinuvani.

Kun seuraavan kerran heräsin, huone ei keinunut. Silmäni aukesivat helpommin. Vasen tosin vain vähän. Katselin hämärässä huoneessa ympärilleni. Olin sängyssä. Lakanat olivat hennon kanervanväriset, kuluneet, mutta niin ylellisen sileät, etten uskonut saarelta löytyvän sellaisia. Harvoilla oli edes karkeita lakanoita. Käänsin päätäni aavistuksen. Se vaati päättäväisyyttä ja voimaa. Kalusteet huoneessa olivat siroja, lakattuja, ja niissä oli runsaasti koristekaiverruksia. Lehtiä ja terhoja. Hieman mauttomia. En ollut nähnyt kenelläkään sellaisia, ainakaan en muistanut nähneeni.

Kaarneen kasvot välkkyivät edessäni. Helpotus siitä, että olin hengissä, väistyi vihan tieltä. Miten mies oli kehdannut ottaa sellaisen riskin? Tiesin toki ärsyttäneeni häntä vuosia, mutta en koskaan ajatellut, että olin päässyt noin kipeästi ihon alle… Hyvä on. Tiesinhän minä sen. Ehkä kohtaloni tällä kertaa oli enemmän omaa tyhmyyttäni kuin Kaarnen, mutta olin aina ollut taitava ulkoistamaan syyllisyyden muille, enkä aikonut lopettaa sitä juuri nyt. Mitä siitäkin seuraisi?

Koetin vaihtaa asentoa. Sillä hetkellä ymmärsin, miten rikki olin. Kehoni värähti kivusta, joka vyöryi aaltoina yhä uudestaan lävitseni. Katsoin harsoihin käärittyjä käsiäni. Lastat ja siteet olivat värjäytyneet tuoreesta ja kuivasta verestä. Kurkistin varovasti yhden alle ja laskin siteen paikoilleen, kun haava näytti siltä, että se repeäisi auki. Naurahdin kolkosti, valaa tuskin juhlittaisiin koskaan, jos näytin tältä joka puolelta. Edes itsepäinen Kaarne ei voisi haluta minua tällaisena.

Kuuntelin, mutta ympärilläni oli vain hiljaisuutta. Tahdoin tietää, kuka minut oli löytänyt ja mistä ja tiesikö Kaarne ja perheeni, että en ollut kuollut aaltoihin. Koetin nousta, mutta minulla ei ollut voimia kohottautua eikä sietokykyä taistella kivun lävitse. Rojahdin takaisin sängylle ja viereinen pöytä heilahti. Puinen kynttilänjalka huojui hetken ja putosi lattialle. Jähmetyin jännityksestä ja särystä. Jäin kuuntelemaan, tulisiko joku.

Ensin oli hiljaista, mutta sitten kuului kopinaa ja askeleita. Oven lähellä oli äänistä päätellen portaita. Oliko saaressa useampikerroksisia taloja? Ehkä alemmassa kylässä… Ovelta kuului läähätystä ja koiran kynsien rapinaa.

– Ika, senkin karvapallo, alakertaan, mies komensi ja kuului taputtavan koiraa kylkeen. Hänen äänensä oli pehmeä, mutta varma ja vaativa. Hän äänsi paljon tarkemmin kuin monet saarelaiset. Koiran tassujen rapina kaikkosi. Lattian ja oven välisestä raosta kajasti lämmin hehku. Avain kääntyi lukossa. Huoneeseen astui kohtalaisen pitkä mies. En erottanut hänen kasvonpiirteitään kunnolla, sillä outo lasikupuinen, tulta suojaava lyhty oli välissämme, mutta arvelin, että hän oli minua vanhempi useammalla vuodella, ehkä kymmenellä.

– Äiti, lientä, vieraamme havahtui! hän huusi alakertaan ja kääntyi puoleeni. – Melkoinen ihme. Parantajani sanoi, että

jos et herää pian, sinut kannattaa heittää takaisin mereen, mies totesi laskiessaan lyhdyn maahan. Hän nosti kynttilänjalan takaisin pöydälle, otti läheisestä laatikosta kynttilän pätkän ja sytytti sen lyhdystä. Mies asetti palavan kynttilän yöpöydälle ja veti pöytää kauemmas, jotta en onnistuisi uudestaan pudottamaan mitään.

– Pahoittelen huonoa valaistusta. Alemmissa kaupungin osissa on mellakoita, joten öljylamppujen tarvikkeita säädellään. Toimitukset eivät kulje kunnolla.

Nyökkäsin, vaikka en ollut koskaan ennen nähnyt öljylamppua. Saarella kynttilät olivat ainut valonlähde. Katselin miestä kahden pienen liekin valossa. Tumma tukka oli tarkasti kammattu ja sivuilta hyvin lyhyt. Siistit ja öljytyt pulisongit ulottuivat lähes leukaan asti. Sopusuhtaisia, mutta tuimia kasvoja kehysti lisäksi tarkasti pystykaulus. Kulmakarvat ja miettijän ryppy saivat hänet ärtyneen ja kovan näköiseksi. Vaaleanvihreät, hieman rusehtavat silmät olivat kuitenkin uteliaan ystävälliset. Hän kosketti varovasti otsaani.

– Kuume on melkein poissa, hän totesi. – Hyvä.

– Missä olen? Kuinka kauan…? sain kysyttyä. Ääneni oli karhea ja pakotettu. En tunnistanut sitä omakseni.

– Kerthissä.

– Kerth, toistin vaivalloisesti. – Mantereella… pääkaupungissa…

– Löysin sinut merestä viikkoja sitten, kun olin huoltamassa laivan kylkeä soutuveneestä käsin. Kuulin ja tunsin vaimean kolahduksen. Näin sinut kellumassa laivan vieressä. Olit kuin kuollut, mutta kehosi ei ollut kylmä kuin ruumilla, joten annoin käskyn nostaa sinut laivaan. Keskeytimme matkan tuodaksemme sinut parantajan luokse. Aderasin merialue on hyvin kivikkoinen, puhumattakaan syrjemmällä olevista kalastusvesistä. Aallot ovat varmasti runnoneet si-

nua kareja vasten useampaankin otteeseen. En ymmärrä, miten olet hengissä. Reitillämme ei ollut sinä päivänä muita laivoja, joista voisit olla. Muistatko, miten päädyit veteen?

– Tavallaan, sattuu, voimmeko…? mutisin ja viitoin kurkkuani kohti.

– Tietenkin, saat toipua rauhassa. Kerrot, kun pystyt puhumaan paremmin.

Nyökkäsin hermostuneesti. Jaoin hänen hämmennyksensä siitä, miten saatoin olla hengissä. Oli mahdotonta, että olisin voinut kellua meressä saarelta mantereelle asti ja pysyä hengissä. Vaikka olisin istunut veneessä koko ajan, olisin käynyt lähellä kuolemaa. Jokin ei täsmännyt.

– Äitini tuo sinulle kohta virvokkeita. Toivottavasti jokin maistuu. Emme tiedä, mistä pidät. Ei sillä, että valikoimaa olisi paljon.

Istuimme hetken hiljaisuudessa. Mies koetti olla tuijottamatta minua, mutta aina kun vilkaisin häneen, hän katsoi minua. Vedin peittoa enemmän päälleni. Minua oli aina katsottu ihaillen tai kadehtien, ei koskaan säälien. Ainakin sitä olin havaitsevinani hänen katseessaan. Tunsin oloni likaiseksi.

– Mitenkäs vieraamme voi? vanhahko, pyöreäkasvoinen, aikanaan hyvin tummatukkainen nainen kysyi potkaistessaan oven auki. Kulmakarvat vahvistivat heidän olevan perhettä. Hänellä oli käsissään tarjotin täynnä tuoksuvaa keittoa, teetä, tilkka maitoa sekä vastaleivottua leipää ja jaloissaan pienet, oransseilla pompuloilla koristellut tossut, jotka sopivat aamutakin kanssa kamalasti yhteen. Nainen tuoksui aavistuksen hedelmäviiniltä tai joltain vahvemmalta makealta juomalta. Silmien valkuaiset kellersivät.

– Käsittämättömän hyvin. Jokin on pitänyt hänestä huolen, mies huomautti.

– No, ehkä hän suo sitten pikkuisen varjelusta tähän taloon vierailunsa aikana, nainen sanoi hymyillen ja laski tarjottimen yöpöydälle. – Tässä olisi syötävää ja juotavaa, jos maittaa. Luuletko, että kykenet syömään itse?

– Enköhän… Jos aut… ylös, kuiskasin ja koetin viittilöidä. Kumpikin sattui.

– Nosta tyttöä, laitan tyynyjä hänen taakseen, nainen käski. – Juo paju-unikkotee ensimmäisenä, se on parantajalta ja lievittää tulehdusta ja lihaskipuja.

Nyökkäsin ja tartuin varovasti pieneen posliinikuppiin. Sormeni olivat jäykät aivan kuin niissä ei olisi niveliä, mutta sain kupin käsiini. Tee huuhteli kurkkuani kipeästi, mutta seuraava siemaus tuntui siedettävämmältä. Yskin hetken ja join lisää. Oli kiusallista hörppiä juomaa hiljaisuudessa uteliaiden katseiden alla.

– Olette nähneet paljon vaivaa…

– Ei sinua hennonut mereenkään jättää, mies totesi ja käänsi päätäni sivulle. – Kasvojen turvotus on laskenut vähän.

– Anna hänen olla, nainen komensi. – Et sinä mikään lääkitsijä ole. Kaada lisää teetä. Parantaja sanoi, että hänen tulee juoda sitä niin paljon kuin mahdollista. Pissa pitää saada virtaamaan.

Sain juotua teen ja toisenkin kupillisen. Muihin antimiin en ehtinyt koskea, sillä tee lievitti kipuja niin hyvin, että silmäni alkoivat tuntua raskailta. Mies tarttui minuun ja laski minut makuulle. Kuulin jonkun kutsuvan nimeäni.

– Jätetään hänet lepäämään. Tulemme uudestaan illalla. Jätän ruoat varmuuden vuoksi. Sängyn alla on potta, jos tarvitset, nainen sanoi sulkiessaan oven.

– *Istrae, lapsikulta*, pehmeä ääni kuiskasi tyhjyydestä. – *Miten matkasi meni?*

– Kuka? inahdin. Tuntui kuin raajojani olisi revitty hellästi joka suuntaan. Putosin kohti pohjatonta kuilua, kunnes eteeni avautui sininen pimeys. Sulauduin vähitellen toisen minän tajuntaan ja tunsin hänen ahdistuksensa.

Merivirta vei minua minne halusi. En erottanut pintaa tai pohjaa. Keuhkojani pakotti. Vartaloni oli jäykkä eikä totellut minua. Näin sinisessä syvyydessä hehkuvan pisteen. Sillä hetkellä pyörre imaisi minut kohti valoa. Paiskauduin merenpohjaa vasten ja yskin suolavettä keuhkoistani. Makasin liikkumatta jalat vedessä. Ilmaa. Rintaani koski ja kirveli jokaisella hengenvedolla. Vedin jalkani varoen tyynen vesiseinämän tälle puolen.

En halunnut katsoa ympärilleni. Tämä oli mahdotonta. Vaihtoehtoa ei tosin ollut. Kun katsoin kohti pintaa, näin vain tumman vihreänsinisen äärettömyyden. Sitten siinä kertautui loputtomiin sirpaleisia kuvia saaresta. Viimein uskalsin nostaa käteni, kun se ei tavannut vettä, nousin jaloilleni. Jostain kajasti valoa. Kesti pitkään ennen kuin sain tunteeni hallintaan. En halunnut tutkia paikkaa nähdäkseni, että se olisi kivulias kuolemantuomio keskellä ei mitään. En enää näkisi perhettäni, enkä saisi Kaarnetta vastuuseen mistään ja kuolisin täällä yksin kuihtumalla tai uudestaan hukkumalla, jos kupla katoaisi.

Hieroin sormiani. Jos selviäisin hengissä, Kaarne saisi vastata teostaan sotilastuomarille ja olisin vapaa. Mutta jos en selviäisi, oli kiinni perheestäni ja heidän rohkeudestaan, toisiko kuolemani heille hyötyä. Toivoin todella, että heillä olisi kanttia käyttää tilaisuus hyväkseen.

Hetken kompuroituani, huomasin, että valopisteitä oli useampia. Niitä lähestyessäni ympärilläni oli harmaampaa, tasaisempaa valoa. Erotin levät, simpukat ja hiekan. Ne piirtyivät jalkojeni alle kylän päätien, tai oikeastaan ainoan tien, kanssa. Näköharha oli varsin uskottava. Hohde voimistui

Istrae kaipaa pois kotisaareltaan valon ja yltäkylläisyyden kaupunkiin, Kerthiin. Hän ei kuitenkaan ajatellut ihanteelliseksi matkatavaksi hukkumista. Eikä hän odottanut kaupungin olevan niin likainen. Istraen muistot ja keho ovat rikki. Hän ryhtyy kokoamaan niitä patsaaseen sidotun hengen ja Roudan avulla.

Kaupunginarmeijan kapteeni Routa osoittautuu otolliseksi kiusattavaksi. Miehen auttaessa Istraeta sopeutumaan uuteen elämään käy selväksi, etteivät yhteisön ja temppelin jäykät säännöt useinkaan suvaitse kyseenalaistajia ilman hyvää syytä. Istrae taas ei voi vastustaa haastetta.

9 789528 024224